

Αυτοκαθοδηγούμενη επαγγελματική ανάπτυξη: Ομάδα
αυτομόρφωσης εκπαιδευτικών για τη Φιλαναγνωσία

Δημοτικό Σχολείο Ελάτειας
2022-2023

Ενότητα 4. Παιδαγωγικές πρακτικές για την προαγωγή της φιλαναγνωσίας των παιδιών

Πηγή εικόνας
https://fr.freepik.com/vecteurs-premium/groupe-enfants-livre_3338993.htm

Μαθησιακά αποτελέσματα

Μετά τη μελέτη της ενότητας οι εκπαιδευτικοί αναμένεται:

- Να κατανοούν βασικές έννοιες και αρχές στρατηγικών προώθησης φιλαναγνωσίας
- Να γνωρίζουν παιδαγωγικές πρακτικές για μαθητές Δημοτικού Σχολείου

Η προαγωγή της φιλαναγνωσίας, αποτελεί βασικό πεδίο μελέτης του επιστημονικού κλάδου της Παιδαγωγικής της λογοτεχνίας.

«Βασικός σκοπός της αγωγής είναι η προαγωγή της αγάπης του νέου ανθρώπου για την ανάγνωση, η διαμόρφωση καλών αναγνωστών».

(Μαλαφάντης, 2006).

- «Ο ευρύς όρος φιλαναγνωσία περιέχει και μια σειρά πρακτικών που επηρεάζουν καθοριστικά τη σχέση του παιδιού με το βιβλίο, δηλαδή τις **εξειδικευμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες που παίρνουν διάφορες μορφές και έχουν τη σχετική ευλυγισία να προσαρμόζονται στην ηλικία και στα ατομικά χαρακτηριστικά του αναγνώστη**»
- «Όλες οι έρευνες πιστοποιούν ότι εκεί όπου ο εκπαιδευτικός σε τακτά χρονικά διαστήματα οργανώνει αναγνωστικές εμπυρώσεις, παιχνίδια και απλές δράσεις φιλαναγνωσίας, εκεί τα παιδιά αναπτύσσουν φιλαναγνωστικές συμπεριφορές· και μάλιστα από το σύνολο του μαθητικού πληθυσμού είναι κυρίως τα αδιάφορα παιδιά που κινητοποιούνται και ωφελούνται περισσότερο».
(Καρακίτσος, 2012: 83).

- «Αυτό που θεωρείται ως βασικό εργαλείο ανάπτυξης και προώθησης της φιλαναγνωσίας (και αυτό που ενδιαφέρει σε πρώτο επίπεδο τον/την εκπαιδευτικό σε σχολικό περιβάλλον) είναι η σωστή χρήση των φιλαναγνωστικών πρακτικών και ιδιαίτερα των αναγνωστικών εμπυχώσεων»
- «Μια **αναγνωστική εμπύχωση** είναι μια οποιαδήποτε δραστηριότητα ή δράση ή εκπαιδευτική πρακτική που συμφιλιώνει τις σχέσεις των παιδιών με το βιβλίο και ενισχύει την ανάγνωσή του».

(Καρακίτσος, 2012: 84)

- «Οι αναγνωστικές εμπυχωσεις και τα παιγνίδια φιλαναγνωσίας, που πολύ συχνά δεν διαφέρουν ουσιαστικά αλλά μόνο τυπικά και ποσοτικά με τις φιλαναγνωστικές δραστηριότητες ή δράσεις ακόμη και πρακτικές αποτελούν εξειδικευμένο παιδαγωγικό εργαλείο στο ευρύτερο πεδίο της φιλαναγνωσίας.
- Καθοριστική και ουσιαστική στοχοθεσία οποιασδήποτε αναγνωστικής εμπύχωσης είναι η επαφή και η εξοικείωση των παιδιών με το βιβλίο σε όλες του τις διαστάσεις (μορφή περιεχόμενο) και σε όλα τα χαρακτηριστικά του (εικονογράφηση, είδος αφηγητή, δομή της αφήγησης, τρόποι αναπαράστασης των γεγονότων κ.λ.π)». (Καρακίτσιος, 2012: 84).

Παιδαγωγικές πρακτικές

- ❖ **«Εξασφάλιση της αναγνωστικής επιτυχίας από ενωρίς.** Ο δάσκαλος προλαμβάνει από ενωρίς την αποτυχία των παιδιών στην ανάγνωση, μέσω της άμεσης διδασκαλίας, με το να εξασφαλίζει ότι έχουν μάθει το αλφάβητο, να εστιάζεται σε συγκεκριμένες δεξιότητες που έχουν κατακτήσει τα παιδιά και σε συγκεκριμένες άλλες στις οποίες έχουν ελλείμματα».
- ❖ **«Ενίσχυση της αναγνωστικής αυτοεκτίμησης.** η αυτοαντίληψη και οι επιμέρους πλευρές της θεωρούνται ότι επηρεάζουν άμεσα την αναγνωστική στάση. Η ενίσχυση της αναγνωστικής αυτοεκτίμησης επιτυγχάνεται με την εξασφάλιση της αναγνωστικής επιτυχίας των παιδιών και με **πρακτικές του δασκάλου**, όπως οι ακόλουθες:
 - ✓ να αποδέχεται το μαθητή ως ένα πρόσωπο με αξία,
 - ✓ να ελαχιστοποιεί τα αρνητικά σχόλια προς το μαθητή,
 - ✓ να γνωστοποιεί τις επιτυχίες του μαθητή στους άλλους,
 - ✓ να αξιολογεί το μαθητή με ενδοατομικά κριτήρια (και λιγότερο με διατομική σύγκριση),
 - ✓ να μειώνει το φόβο των μαθητών για τα λάθη και την αποτυχία κ.ά.»

(Μαλαφάντης ,2006: 4).

- ❖ **«Αναγνώριση των ατομικών διαφορών των παιδιών ως προς την ανάγνωση.** Έχει σημασία να αναγνωρίζει ο δάσκαλος ότι κάθε μαθητής είναι μια διαφορετική προσωπικότητα όσον αφορά τις αναγνωστικές στάσεις και τα αναγνωστικά ενδιαφέροντά του. Είναι καλό ο δάσκαλος να λάβει περισσότερο σοβαρά υπόψη του τις αναγνωστικές προτιμήσεις των παιδιών, τις οποίες μπορεί να αξιολογεί μέσω συστηματικής παρατήρησής τους, μέσω συνεντεύξεων, ή ερωτηματολογίων»
- ❖ **«Διευκόλυνση της διαμόρφωσης της ταυτότητας του παιδιού ως αναγνώστη.** ... να ενθαρρύνει τους μαθητές του να υιοθετήσουν μια κριτική προσέγγιση των αναγνωστικών τους συνηθειών, για παράδειγμα, με το να στοχάζονται για το πώς απέκτησαν τις προτιμήσεις που έχουν και να συζητούν ομαδικά μέσα στην τάξη για θέματα σχετικά με τα αγαπημένα τους είδη βιβλίων και περιοδικών, ή με το να ζητούν γραπτά τη γνώμη των παιδιών για τις προτιμήσεις τους»
- ❖ **«Συζήτηση των αναγνωσμάτων.** τα παιδιά αυθόρμητα μοιράζονται τις αναγνωστικές τους εμπειρίες με τους συνομηλίκους τους όταν το πλαίσιο της σχολικής τάξης το επιτρέπει αυτό».

(Μαλαφάντης, 2006:4-5,8).

Παιδαγωγικές πρακτικές

- ❖ «Υποστήριξη της πολιτισμικής ταυτότητας κάθε παιδιού».
- ❖ «Διαμόρφωση περιβάλλοντος που προάγει την ανάγνωση. Ο δάσκαλος φροντίζει να διαμορφώσει μια σχολική τάξη που παρέχει πλήθος ευκαιριών για ανάγνωση και είναι πολύ διαφορετική από τα αρνητικά ή ουδέτερα ως προς την ανάγνωση πλαίσια στα οποία ζει το παιδί εκτός σχολείου».
- ❖ «Ενίσχυση της ποικιλίας στο αναγνωστικό πρόγραμμα. Εκτός από τη χρήση της ποιοτικής λογοτεχνίας, αξιοποιεί και άλλα είδη αναγνωσμάτων».
- ❖ «Ο δάσκαλος και οι άλλοι ενήλικοι ως αναγνωστικά πρότυπα».
- ❖ «Ελεύθερη επιλογή των αναγνωσμάτων. Ο όρος «ελεύθερη επιλογή» αναφέρεται στο είδος του αναγνώσματος, στο είδος των ιδεών που θα αντλήσει το παιδί από το διάβασμα και στο επίπεδο (π.χ. δυσκολία) του αναγνώσματος».
- ❖ «Μεγαλόφωνη ανάγνωση και αφήγηση».

(Μαλαφάντης, 2006: 5-7, 12).

- ❖ **«Έμφαση στην αισθητική ανάγνωση της λογοτεχνίας.** Ο δάσκαλος πρέπει να φέρνει τα παιδιά σε επαφή με την υψηλής ποιότητας λογοτεχνία».
- ❖ **«Θετική ενίσχυση της ανάγνωσης.** Η θετική ενίσχυση της ανάγνωσης από το δάσκαλο επηρεάζει, σύμφωνα με το μοντέλο του McKenna (1994) για την ερμηνεία των αναγνωστικών στάσεων, την πρόθεση για ανάγνωση..... Για παράδειγμα, όταν ο δάσκαλος χρησιμοποιεί την ίδια την ανάγνωση ως ενίσχυση ή αμοιβή (π.χ. δίνει βιβλία για δώρα), ή όταν ενθαρρύνει την επικοινωνία των μαθητών μέσω της ανάγνωσης και της γραφής, μεταδίδει το μήνυμα ότι η ανάγνωση έχει αξία αυτή καθαυτή».
- ❖ **«Συνεργασία με την οικογένεια.** Ο δάσκαλος συμβουλεύει τους γονείς να μειώσουν την πίεση προς το παιδί για αναγνωστική επίδοση, να ενισχύουν την ψυχαγωγική ανάγνωση των παιδιών στο σπίτι με την παροχή χρόνου και χώρου για το σκοπό αυτόν, τους καθοδηγεί για το ποια είναι τα κατάλληλα αναγνώσματα και το πού μπορούν να τα βρουν, τους παρακινεί να διαβάζουν στο παιδί βιβλία (ιδιαίτερα στις πιο μικρές ηλικίες), να συνδυάζουν την ευχάριστη έξοδο από το σπίτι με την αγορά ενός βιβλίου κ.ά.».

(Μαλαφάντης, 2006: 10, 13, 17).

Κατηγορίες δράσεων

Η Επιτροπή Προώθησης της Φιλαναγνωσίας στο Σχολείο και την Κοινωνία, του Υπουργείου Παιδείας της Κύπρου, προτείνει τις παρακάτω κατηγορίες δράσεων:

- ✓ Ανάπτυξη κουλτούρας ανάγνωσης για απόλαυση
- ✓ Διαμόρφωση του χώρου του σχολείου και των αιθουσών διδασκαλίας με τρόπους που να προωθούν τη φιλαναγνωσία
- ✓ Σχολικές Βιβλιοθήκες
- ✓ Δανειστική Βιβλιοθήκη
- ✓ Δημιουργικές Δραστηριότητες σε σχέση με την ανάγνωση βιβλίων
- ✓ Λέσχες Ανάγνωσης
- ✓ Επισκέψεις συγγραφέων/εικονογράφων στα σχολεία
- ✓ Επισκέψεις σε βιβλιοθήκες και βιβλιοπωλεία
- ✓ Δράσεις φιλαναγνωσίας με τη συμμετοχή των γονέων
- ✓ Συνεργασία του σχολείου με την κοινότητα όπου βρίσκεται, για προώθηση της φιλαναγνωσίας

Βιβλιογραφία

- Καρακίτσιος Α. (2012). Αναγνωστικές εμπυχώσεις, παιχνίδια φιλαναγνωσίας και φιλαναγνωστικές δράσεις, στο Επιμορφωτικό υλικό για εκπαιδευτικούς, δημιουργήθηκε στο πλαίσιο των Πράξεων: «Καινοτόμες δράσεις ενίσχυσης της φιλαναγνωσίας των μαθητών», 83-86, Αθήνα. Ανακτήθηκε 5/1/2023 από http://users.sch.gr/kdimitrakakis/kdim/filanagnosia/epimorfotiko_yliko.pdf
- Μαλαφάντης Κ. (2006). Παιδαγωγικές πρακτικές για την προαγωγή της φιλαναγνωσίας των παιδιών. (ΕΛΛ.Ι. Ε. Π. ΕΚ.), 3ο Πανελλήνιο Συνέδριο με θέμα: «Κριτική, Δημιουργική, Διαλεκτική Σκέψη στην Εκπαίδευση: Θεωρία και Πράξη», Αθήνα, 13-14/5/2006. Ανακτήθηκε 20/12/2022 από [https://www.researchgate.net/publication/258448294 Paidagogikes praktikes gia ten proagoge tes philanagnosias ton paidion](https://www.researchgate.net/publication/258448294_Paidagogikes_praktikes_gia_ten_proagoge_tes_philanagnosias_ton_paidion) Pedagogical practices to promote love of reading in children
- Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας Κύπρου. Προώθηση της φιλαναγνωσίας στα σχολεία. Αρ. Φακ.: 7.1.10.7.2., 23 Μαρτίου 2022. Ανακτήθηκε 12-12-2022 από <https://enimerosi.moec.gov.cy/archeia/1/ypp13770a>

Δημοτικό Σχολείο Ελάτειας

Μανιώτη Μόρφω ΠΕ11

10/1/2023